

Türkiye'nin Güneyindeki Suriyelilerin ve Göçmenlerin Korunma ve Sağlık Koşullarının İyileştirilmesi Projesi





Ana Amaç ve Çıktılar

Avrupa Komisyonu İnsani Yardım ve Sivil Koruma Ofisi (European Commission's Directorate-General for Humanitarian Aid and Civil Protection-ECHO) Avrupa Birliği İnsani Yardım Fonu desteği ile yürütülecek projenin ana amacı, savunlu, bilgilendirme ve insani yardımları içeren bütünlük bir yaklaşımla hassas durumdaki göçmen gruplarının korunmaya dair karşılaştıkları riskleri azaltmaktır. Proje uluslararası bir sivil toplum kuruluşu olan GOAL ile işbirliği içerisinde gerçekleştirilmektedir. Kalkınma Atölyesi projenin koruma

bileşeninin paydaşı olarak Türkiye'nin güneyindeki hassas durumdaki mültecilerin ve göçmenlerin sağlık ve güvenlik koşullarını iyileştirecek faaliyetlere dahil olacaktır. Bu kapsamda, Kalkınma Atölyesi Türkiye'deki göçmen mevsimlik tarım işçilerinin ve Suriyeli Dom nüfusun mevcut durumunu değerlendirecek, hakları yükümlülükleri ve sağlanan hizmetlere erişim gibi konularda farkındalıklarını arttıracak, bu grupların özel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik proje ve programlar düzenlenebilmesi için savunlu yapacaktır.



Arka Plan

Suriye'deki savaş beşinci yılına girmiş olup, ülkelerindeki savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısı 2011 yılından beri sürekli artmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin 5 Mayıs 2016 tarihli açıklamalarına göre Türkiye'de yaşayan kayıtlı Suriyeli mülteci sayısı 2.748.367'dir.¹ Bu insanların yaklaşık 283.000'i on ilde yer alan 26 kampta kalırken, çoğunluğu Türkiye'nin 81 iline dağılmış durumdadır. En çok Suriyeli barındıran iller sırasıyla Şanlıurfa, İstanbul, Hatay, Gaziantep ve Adana'dır.²

Suriyeli mülteciler Türkiye'nin doğu kesimlerinde genelde tarım işçiliğiyle uğraşmakta olup, tarım dışı

imalat, inşaat ve hizmet sektörlerinde de istihdam edilmektedirler. Geçici Koruma Altında Bulunan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Başbakanlık Genelgesi (2016/8375) 15 Ocak 2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu genelge geçici koruma altındaki yabancıları tarım ve hayvancılık işlerinde istihdam edilmeleri için çalışma izni alma zorunluluğundan muaf tutmakta ve valilikler tarafından işlenecek başvuru sayısına kota getirmektedir. Bu gelişme, önümüzdeki yıllarda mevsimlik tarım işçiliği yapan göçmen sayısında artış olacağı öngörüsünü kuvvetlendirmektedir.³

1 <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

2 <http://english.enabbaladi.net/archives/2016/04/ankara-calculates-distribution-syrian-refugees-throughout-turkish-provinces/>

3 Kalkınma Atölyesi'nin Türkiye'de Mevsimlik Tarımsal Üretimde Yabancı İşçilerin Mevcut Durum Raporu'ndan (Mayıs, 2016) alınmıştır.



Sorun Alanları

Türkiye'de **mevsimlik tarım işleri** toplumun en yoksul ve çaresiz kesimlerince yapılmaktadır. Fiziksel olarak zorlayıcı bu iş biçimi düzensiz, kayıtsız ve her tür sosyal güvenlik ağının dışında gerçekleşmektedir. İşçilerin çalışma ve gündelik hayatlarında yükledikleri riskler çok yüksek olup, tarım işine ve çalıştıkları mevsime bağlı olarak ülke içi yolculuklarında da ilave riskler almaktadırlar. Çalışma koşullarının zorluğuna rağmen mevsimlik tarım işçileri toplumdaki en görünmez gruplardan biridir. Çocukların eğitim sistemine katılımı düşük seviyededir. Kamu, özel sektör ve STÖ'ler tarafından sunulan sağlık hizmetlerine, sosyal haklara, müdahale ve önleme mekanizmalarına erişimleri ve bunları kullanımları çok düşük, hatta yok seviyededir. Diğer yandan mevsimlik tarım işçiliği havuzuna Suriyelilerin girmiş olması yoksullar arasında rekabete, daha fazla ayrımcılığa ve insan hakları ihlallerine yol açmıştır.

Suriye'den gelen Dom'lar Ortadoğu kökenli bir etnik grup olup, Avrupa'daki Romanlar ve Doğu Anadolu, Ermenistan ve Kafkaslardaki Lom'larla akrabadırlar. Yarı göçebe yaşayan Dom'lar Türkiye'de dışlanan, ayrımcılığa uğrayan ve insani yardımlardan en az yararlanan grup olmuşlardır. Türkiye'ye yaklaşık 50.000 Dom'un sığındığı tahmin edilmektedir. Suriye'den gelen

mültecilerin karşılaştıkları genel zorlukların yanı sıra Dom'lar, etnik kökenleri ve yaşam biçimlerinden ötürü resmi makamların, yerel nüfus ve diğer Suriyeli göçmenlerin uyguladığı ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Mülteci kamplarında yaşamamaktadırlar; konuştukları dile göre kendilerini Kürt, Türkmen veya Arap olarak göstererek kamplara girebilenlerse kampların diğer sakinleri tarafından kovulmakta ve barındırılmamaktadır. Ev tutacak iş ve gelirden yoksun oldukları için şehirlerde boş arazilerde ve ücra kırsal yerleşimlerde çadırlarda hayatlarını sürdürmektedirler. Sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere erişimde güçlük yaşadıkları gibi yetersiz barınma ve beslenme koşullarına da maruz kalmaktadırlar. Bazı hizmetlere hiç erişimleri yoktur. Dom'ların çoğunluğu Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa'da yaşamakta olup, Mersin ve Adana'da da Dom nüfus bulunmaktadır. Genelde mevsimlik tarım işçiliği, geri dönüştürülebilir plastik ve kağıt atık toplama veya sokakta yardım toplama ile uğraşmaktadırlar. 25 Temmuz ve 23 Kasım 2014 tarihli genelgeler uyarınca şehirlerde yardım toplayan kişiler artık güvenlik güçleri tarafından alınmakta ve mülteci kamplarına gönderilmektedir.⁴ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yeni düzenlemesi uyarınca da 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren sokakta atık toplama yasaklanmıştır.⁵

İhtiyaç

Kırılgan nüfusun yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için sürdürülebilir desteğin yanı sıra politika düzenlemelerini de sağlayabilmek için kamuoyunda farkındalık artıran bilgilendirme ve savunuculuk çalışmaları gerekmektedir.

Bunun başarılması için:

a. Hedef grupların profilini ve temel ihtiyaçlarını belirlemeyi ve haritalandırmayı da içeren bir mevcut durum analizi yapılması, kanıt temelli savunuculuk ve bilgi yönetimi materyallerinin kullanıma hazır hale getirilmesi,

- b.** Temel ihtiyaçların karşılanması için yapılacak insani yardımlarda kalkınma yaklaşımının esas alınması ve özellikle de temel hakları koruyan mevcut mekanizma ve hizmetler hakkında farkındalığının artırılması,
- c.** Kamunun farkındalığının artırılması, Suriyelilerin ulusal sağlık ve sosyal sigorta sistemine daha iyi eklenmesi ve toplumsal uyumlarının sağlanması için savunuculuk yapılması gerekmektedir.

4 http://www.goc.gov.tr/files/files/gecici_koruma_alan%C4%B1nda_yap%C4%B1lan_cal%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1m%C4%B1z_ek3%2B1%29.pdf

5 <http://www.recyclinginternational.com/recycling-news/9434/research-and-legislation/turkey/turkey-gets-tough-street-waste-pickers>

Proje Sonuçları, Çıktıları ve Etkinlikleri

Savunu, bilgilendirme ve gıda dışı malzemelerin (GDM) dağıtımı vasıtasıyla kırılgan göçmen nüfusuna karşı karşıya kaldığı risklerin azaltılması.

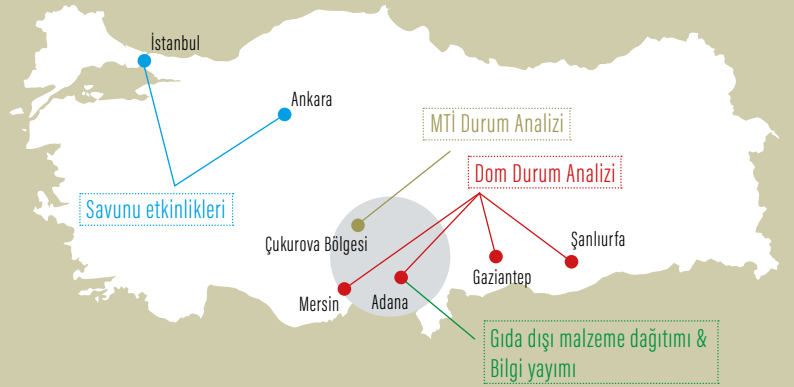
- Bilgi Yönetimi ve Mevcut Durum Analizi:** Analiz düzensiz göçmenlerin nerede ve hangi tarım ürünleriyle çalıştıklarının haritalanmasını, koşullarının daha iyi anlaşılmasını ve karşılaşılan korunma risklerinin giderilmesi için kanıt temelli politika önerilerinin sunulmasını içerecektir.
- Toplumsal Ağlar Aracılığıyla Bilgi Yayımları:** Gruplara temel hakları ve sağlanan hizmetler hakkında pratik bilgiler sunulması ve Suriyelilerin

hâlihazırdaki toplumsal ağlarının güçlendirilmesi sayesinde mevcut hizmetlere erişimi ve yararlanmasını sağlayacaktır.

- GDM Dağıtımları:** Temel ihtiyaçların karşılanması amacıyla hedef gruplara hijyen ve koruyucu malzeme içeren GDM paketlerinin dağıtılması planlanmıştır. Ayrıca, hedef gruplara teslim edilen malzemelerin amaca uygun olarak kullanıldığını ve sağladığı faydayı izleme ve değerlendirmeye yönelik çalışmalar yapılacaktır.



Coğrafya ve Hedef Gruplar



Türkiye'nin Güneyindeki Suriyelilerin ve Göçmenlerin Korunma ve Sağlık Koşullarının İyileştirilmesi Projesi



Funded by European Union
Humanitarian Aid



KALKINMA
ATÖLYESİ



Bu materyalin içeriği yalnızca hazırlayanlarına aittir ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Kalkınma Atölyesi Bilim, Kültür, Eğitim, Araştırma, Uygulama, Üretim ve İşletme Kooperatifi

Üsküp Cad. 16/14 Çankaya-Ankara / Tel: 0 541 457 31 90 - 0 532 425 74 25

www.kalkinmaatolyesi.org / info@kalkinmaatolyesi.org / sbayraktar@kalkinmaatolyesi.org

[/kalkinmaatolyesi](https://www.facebook.com/kalkinmaatolyesi)